

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

Woningstichting SallandWonen
De heer J. Wolfkamp
Postbus 180
8100 AD RAALTE

Inlichtingen bij
Gerard Wijnsma
telefoon 038 499 71 86
g.wijnsma@overijssel.nl

KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Onderwerp: Ontheffing Wet natuurbescherming – onderdeel soorten

Geachte heer Wolfkamp,

Datum
25.06.2018
Kenmerk
2018/0293993
Pagina
1
Uw brief

U heeft namens Woningstichting Sallandwonen een aanvraag om een ontheffing op grond van de Wet natuurbeschermingswet – onderdeel soorten¹ (verder Wnb - soorten) bij ons ingediend. Deze hebben wij op 22 december 2017² ontvangen. De aanvraag heeft u tussentijds gewijzigd³. Deze gewijzigde aanvraag is het uitgangspunt voor deze ontheffing. De aanvraag betreft groot onderhoud aan 44 woningen in Den Nul. In deze brief geven wij onze beslissing weer.

Besluit

Uw kenmerk

Zaaknummer
4630624

Wij verlenen u een ontheffing⁴ van verbodsbepalingen voor soorten van de Vogelrichtlijn en van de Habitatrichtlijn. In het bijzonder gaat het om het verbod om nesten van de gierzwaluw en de huismus en rustplaatsen van de huismus opzettelijk te vernielen of te beschadigen of nesten van vogels weg te nemen⁵ en voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger te beschadigen of te vernielen⁶ en de laatvlieger opzettelijk te verstoren⁷.

U krijgt geen ontheffing van het verbod om vogels opzettelijk te storen waarbij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding⁸ en van het verbod voor het doden van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger⁹ en voor het opzettelijk verstoren¹⁰ van de gewone dwergvleermuis. De door u genomen maatregelen voorkomen dat er een overtreding optreedt.

De motivering voor ons besluit is in bijlage 2 (overwegingen) weergegeven.

Het volgende stuk van de aanvraag maakt onderdeel uit van de ontheffing:

- Permanente vervangende verblijfplaatsen (Bijlage 4)

Deze ontheffing is geldig vanaf de dag na verzending tot en met 31 december 2021.

¹ In het kader van art. 3.3, eerste lid en 3.8, eerste lid
² EDO-kenmerk 2018/0001259
³ EDO-kenmerk 2018/0247829, , 2018/0290178 en 2018/0290172
⁴ Op basis van art. 3.3, eerste lid en 3.8, eerste lid
⁵ Art. 3.1, tweede lid
⁶ Art. 3.5, vierde lid
⁷ Art. 3.5, tweede lid
⁸ Art. 3.1, vierde lid i.s.m. het vijfde lid
⁹ Art. 3.5, eerste lid
¹⁰ Art. 3.5, tweede lid

Bijlagen

Datum verzending

Voorschriften

Aan ons besluit verbinden wij voorschriften. Deze zijn in bijlage 1 weergegeven.

Leges

U bent voor het in behandeling nemen van uw aanvraag leges verschuldigd¹¹. De verschuldigde leges voor dit besluit bedragen € 1.729,-

Voor betaling van dit bedrag ontvangt u een factuur. Op deze factuur staat tevens vermeld hoe u eventueel bezwaar kunt aantekenen tegen de hoogte van het legesbedrag en de gehanteerde grondslagen.

Tot slot

Heeft u nog vragen naar aanleiding van deze beslissing, dan kunt u bellen met Gerard Wijnsma. Hij is bereikbaar via telefoonnummer 038 499 71 86.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

2

Uw brief

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

Uw kenmerk

Bijlagen:

Bijlage 1	Voorschriften
Bijlage 2	Overwegingen bij het besluit
Bijlage 3	Waargenomen verblijfplaatsen
Bijlage 4	Permanente vervangende verblijfplaatsen

Afschriften

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- Burgemeester en wethouders van gemeente Olst-Wijhe;
- Ecoquickscan, mw. D. Riemer en dhr. H. van der Burgt.

---

¹¹ Belastingverordening Overijssel

Niet mee eens?

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u binnen zes weken na de datum van verzending van dit besluit bezwaar maken bij Gedeputeerde Staten van Overijssel. Hoe u dat moet doen kunt u hieronder lezen.

Hoe kunt u een bezwaar indienen?

Binnen zes weken, ingaand op de dag na de datum van verzending van dit besluit, kan een belanghebbende een bezwaarschrift indienen bij Gedeputeerde Staten van Overijssel, team Juridische Zaken, postbus 10078, 8000 GB Zwolle (telefoon 038 499 93 15).

U kunt het bezwaarschrift ook per elektronisch formulier verzenden. Dit formulier kunt u vinden op www.Overijssel.nl/loket/bezwaar-klacht. Indienen per fax is ook mogelijk. Het faxnummer van het Team Juridische Zaken is: 038 425 48 02.

Verplichte onderdelen van een bezwaarschrift

Het bezwaarschrift dient te worden ondertekend en bevat in ieder geval:

- a. de naam en het adres van de indiener;
- b. machtiging als u namens een belanghebbende bezwaar indient;
- c. de dagtekening;
- d. een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
- e. de gronden van het bezwaar.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

3

Uw brief

Voor de behandeling van een bezwaarschrift bij de provincie Overijssel is geen griffierecht verschuldigd. Voor inlichtingen over de bezwaarprocedure kunt u contact opnemen met de provinciaal medewerker die bij het besluit is vermeld.

Uw kenmerk

Voorlopige voorziening vragen als snelle reactie nodig is

Indien spoed dat vereist is het mogelijk een voorlopige voorziening te vragen bij de Voorzieningenrechter van de Sector Bestuursrecht Rechtbank Overijssel (telefoon 088 361 55 55). In dat geval is griffierecht verschuldigd. Voorwaarde is dat u een bezwaarschrift heeft ingediend.

VOORSCHRIFTEN

Bijlage 1

Moet u volgens voorschriften iets melden of contact opnemen met het bevoegd gezag? Geeft u dan altijd aan dat het gaat om de Wet natuurbescherming - soortenbescherming, de naam van het project en ons kenmerk van dit besluit. Daarmee is direct duidelijk voor welk deel van de organisatie de melding of uw verzoek bestemd is. Het meldpunt is bereikbaar via de telefoon onder nummer 038 425 24 23 of via het e-mailadres meldpunt@overijssel.nl.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemeen

1. Deze ontheffing is alleen geldig voor (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
2. **Minimaal een week voor aanvang van de werkzaamheden** dient u de datum van de start te **melden** bij het meldpunt.
3. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden moet een afschrift van deze ontheffing op de locatie aanwezig te zijn. Op verzoek van de bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren moet deze worden getoond.
4. De ontheffinghouder neemt direct contact op met het meldpunt als bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen. Als het voorkomen van overtreding van verbodsbepalingen niet mogelijk is moet u de activiteiten direct staken. De effecten van de activiteiten voor de aangetroffen soort moet de ontheffinghouder in beeld brengen en doorgeven. Daarbij moeten ook de maatregelen worden meegenomen die nodig zijn om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen. Alleen na toestemming van de provincie mag het werk worden hervat.
5. Als de ontheffinghouder het voornemen heeft af te wijken van de uitvoeringsperiode, de voorgeschreven middelen of van de voorgenomen handelingen als weergegeven in de aanvraag, dan dient hij dit ter goedkeuring voor te leggen aan de provincie. Voor deze wijzigingen moeten opnieuw de effecten op de betrokken soorten beoordeeld worden. Alleen na toestemming van de provincie is de voorgenomen afwijking toegestaan. Neem voor overleg contact op met het meldpunt.

Soortspecifiek

De gierzwaluw

6. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare voortplantingsperiode van de gierzwaluw. De voortplantingsperiode van de gierzwaluw loopt van half april tot en met half augustus. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige op het gebied van de gierzwaluw (zie voorschrift 26). De deskundige dient dit vooraf af te stemmen met bevoegd gezag.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

4

Uw brief

Uw kenmerk

7. Op 14 en 15 december 2017 zijn 10 de gierzwaluwkasten opgehangen aan de kopgevel van de woningen Hazelaar 7 en Hazelaar 15 (5 kasten per woning). De tijdelijke kasten dienen ten minste te blijven hangen tot nadat de permanente verblijfplaatsen zijn gerealiseerd.
8. Buiten de kwetsbare voorplantingsperiode worden de gebouwen ongeschikt gemaakt als nestplaats voor de soort. Ook de gebouwen binnen het plangebied die potentieel geschikt zijn als nestplaats voor deze soort. Het ongeschikt maken moet plaatsvinden door het afdichten van de toegangswegen tot de nestruiimte door het plaatsen van gaas, borstels of door de toegangswegen op een andere geschikte wijze fysiek af te dichten.
9. Bij de renovatie worden in de dakrand en in de gootbekisting ten minste 10 permanente voorzieningen voor de gierzwaluw aangelegd. De gootbekisting of de ruimte onder de dakrand wordt toegankelijk gemaakt voor de gierzwaluw door een ovale opening van 35x70mm aan de onderzijde volgens het ontwerp en de locaties in bijlage 4 van dit besluit. De vervangende verblijfplaatsen in de gootbekisting of dakrand moeten voor de voortplantingsperiode seizoenen van 2019 zijn gerealiseerd.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

5

Uw brief

Uw kenmerk

De huismus

10. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare perioden van de huismus. De kwetsbare voortplantingsperiode van de huismus loopt van maart tot en met augustus. Indien sprake is van late vervolglegels kan september ook aangemerkt worden als voortplantingsperiode. Een periode met minimaal drie aaneengesloten nachten met matige nachtvorst ($> -5^{\circ}\text{C}$) tussen december tot en met februari vormt ook een kwetsbare periode voor de huismus. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige op het gebied van de huismus. Deskundige dient dit vooraf af te stemmen met bevoegd gezag.
11. Binnen het plangebied zijn in december 2017 op diverse locaties 74 tijdelijke de huismuskasten opgehangen. De tijdelijke kasten dienen ten minste te blijven hangen tot nadat de vervangende verblijfplaatsen zijn gerealiseerd. Het verwijderen van de tijdelijke de huismussenkasten mag alleen buiten de kwetsbare perioden van de huismus plaatsvinden (zie voorschrift 10).
12. Drie tot vijf dagen voorafgaand aan de werkzaamheden moet u de nesten en rustplaatsen van de huismus ongeschikt maken. Het ongeschikt maken mag alleen worden uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden van de huismus. Het uitvoeren of opstarten van werkzaamheden is alleen mogelijk nadat uit een controle door een ecologisch deskundige op het gebied van de huismus blijkt dat de nesten op dat moment niet meer in gebruik zijn als voortplantingsplaats. Alleen als dit is vastgesteld, kunt u de verblijfplaatsen ongeschikt maken. Het ongeschikt maken moet plaatsvinden door het afdichten van de toegangswegen tot de ruimte onder de pannen door het plaatsen van gaas, borstels of door de toegangswegen op een andere geschikte wijze fysiek af te dichten.
13. In de gerenoveerde panden dient u tenminste 74 duurzame, permanente verblijfplaatsen aan te brengen voor de huismus. Hiervoor dient u vogelschroot aan te brengen op de tweede panlat van onder of hoger (van onder gezien) op de wijze en plaatsen waarop dit in bijlage 4 is uitgewerkt. Hierdoor blijft de ruimte onder de eerste dakpan(nen) beschikbaar. Daarbij moet u zorg dragen dat deze ruimte ook toegankelijk is voor de huismus en dat de ruimte tussen de dakconstructie en de dakpan niet wordt ingenomen door isolatiemateriaal.

De gewone dwergvleermuis

14. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare perioden van de gewone dwergvleermuis. De kwetsbare kraamperiode loopt van half mei tot en met juli. De kwetsbare overwinteringsperiode loopt van november tot en met maart. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis. Deskundige dient dit vooraf af te stemmen met bevoegd gezag.
15. Binnen het plangebied zijn in december 2017 op diverse locaties 32 tijdelijke vleermuiskasten opgehangen. De tijdelijke kasten dienen ten minste te blijven hangen tot nadat de permanente voorzieningen zijn gerealiseerd. Het verwijderen van de tijdelijke vleermuiskasten mag alleen buiten de kwetsbare perioden van de gewone dwergvleermuis plaatsvinden.
16. Voorafgaand aan de werkzaamheden moet u de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis ongeschikt maken door de toegang tot de verblijfplaatsen af te dichten (bijv. met gaas of spouwborstels) en enkele openingen af te dichten door exclusion flaps te gebruiken. De werking van de exclusion flaps moet regelmatig worden gecontroleerd. Door een deskundige moet gecontroleerd worden of alle aanwezige exemplaren van de gewone dwergvleermuis het gebouw hebben verlaten. Deze controle moet uitgevoerd worden tijdens geschikte weersomstandigheden voor de gewone dwergvleermuis¹², maximaal vijf dagen voordat de werkzaamheden aanvangen. Indien dit niet het geval is, dan moet deze deskundige meer maatregelen treffen om het gebouw verder ongeschikt te maken voor de gewone dwergvleermuis. Als is vastgesteld dat de gewone dwergvleermuis de gebouwen heeft verlaten kunnen de werkzaamheden plaatsvinden. Het ongeschikt maken van verblijfplaatsen in woningtype A heeft al plaatsgevonden. Het ongeschikt maken van de paar- en zomerverblijfplaatsen in de overige woontypen is alleen toegestaan in de periode april – half mei en de periode september-oktober.
17. Bij de renovatie worden in de dakrand en in de gootbekisting ten minste 43 permanente verblijfplaatsen voor De gewone dwergvleermuis aangelegd. De gootbekisting of de ruimte onder de dakrand wordt toegankelijk gemaakt voor de gewone dwergvleermuis en verblijfplaatsen worden gemaakt door meerlaagse ruwe platen, volgens het ontwerp en de locaties in bijlage 4. Deze verblijfplaatsen moeten voor april 2019 aanwezig zijn (begin actieve periode).

De laatvlieger

18. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare perioden van de laatvlieger. De kwetsbare kraamperiode loopt van half mei tot en met juli, maar jonge dieren kunnen nog tot in oktober gezoogd worden. De kwetsbare overwinteringsperiode loopt van november tot en met maart. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige op het gebied van de laatvlieger. De deskundige dient dit vooraf af te stemmen met bevoegd gezag.

---

¹² Volgens Vleermuisprotocol 2017.

Datum
25.06.2018
Kenmerk
2018/0293993
Pagina
6
Uw brief
Uw kenmerk

19. Voorafgaand aan de werkzaamheden moet u de verblijfplaatsen van de laatvlieger ongeschikt maken door de toegang tot de verblijfplaatsen af te dichten (bijv. met gaas of spouwborstels) en enkele openingen af te dichten door exclusion-flaps te gebruiken. De werking van de exclusion flaps moet regelmatig worden gecontroleerd. Door een deskundige moet gecontroleerd worden of alle aanwezige exemplaren van de laatvlieger het gebouw hebben verlaten. Deze controle moet uitgevoerd worden tijdens geschikte weersomstandigheden voor de laatvlieger¹³, maximaal vijf dagen voordat de werkzaamheden aanvangen. Indien dit niet het geval is, dan moet deze deskundige meer maatregelen treffen om het gebouw verder ongeschikt te maken voor de laatvlieger. Als is vastgesteld dat de laatvlieger de gebouwen hebben verlaten kunnen de werkzaamheden plaatsvinden. Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen voor de laatvlieger is toegestaan in de periode maart –half mei of september-oktober.
20. Bij de renovatie wordt de ruimte onder het dak toegankelijk gemaakt via de dakrand of gootbekisting. Hierdoor worden op zes kopgevels aan Holstweg 1, 3, 5, 7, 9, 11 permanente verblijfplaatsen voor laatvlieger aangelegd, volgens het ontwerp en de locaties in bijlage 4. Deze verblijfplaatsen moeten voor maart 2019 aanwezig zijn (begin actieve periode).
21. De verblijfplaats aan Holstweg 19 blijft in stand. Bij de uitvoering van de werkzaamheden moet er zorg voor worden gedragen dat ook tijdens de werkzaamheden de verblijfplaats bereikbaar blijft en moet verstoring van de verblijfplaatsen zoveel mogelijk worden voorkomen. De isolatie van binnenuit moet voorzichtig gebeuren zonder lawaai en trillingen. Als bijvoorbeeld steigers worden gebruikt moeten deze direct na het afronden van de werkzaamheden verwijderd worden, ter voorkoming van hinder van invliegende vleermuizen. Deze steigers mogen niet voorzien zijn van doeken. Als bij de reparatie van het dak pannen verwijderd moeten worden moeten deze direct worden vervangen om tocht voor jonge dieren te voorkomen. Als het niet mogelijk is om de werkzaamheden uit te voeren zonder een verstoring, dan moeten de werkzaamheden op een ander tijdstip, buiten de kraamperiode worden uitgevoerd. Het verwijderen van pannen aan de Holstweg 19 moet onder begeleiding van een ecologisch deskundige worden uitgevoerd.
22. Het gebruik van de kraamverblijfplaatsen en de vervangende verblijfplaatsen voor de laatvlieger moet worden gemonitord. Neem daarbij eventuele kraamactiviteit in de rest van het plangebied mee. Deze monitoring moet worden uitgevoerd in de periode juni (2 bezoeken, minimaal 2 personen) volgens de voorwaarden van het Vleermuisprotocol 2017. Als er geen kraamactiviteit wordt waargenomen in juni moet ook in juli (2 bezoeken, minimaal 2 personen) worden doorgezocht. In juli moeten de verblijfplaatsen ook worden gecontroleerd op sporen van aanwezigheid. Uit dit onderzoek moet blijken waar de laatvlieger is aangetroffen, welke functie is gevonden en welke aantallen zijn aangetroffen.
23. Bovenstaande monitoring moet door een ecologisch deskundige op het gebied van de laatvlieger worden uitgevoerd.
24. Van de monitoring, zoals opgenomen in voorschriften 22 tot en met 23 moet u rapportages maken. Hierin geeft u de resultaten van het afgelopen jaar weer. U moet jaarlijks tussen september en november (2018,2019,2020) een rapportage naar ons ter goedkeuring opsturen. Wij kunnen aanvullende maatregelen opleggen, indien uit de resultaten blijkt dat de laatvlieger geen gebruik maken permanente voorzieningen aan de Holstweg 1, 3, 5, 7, 9, 11. Aanvullende maatregelen kunnen bestaan uit interne of externe aanpassingen aan deze

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

7

Uw brief

Uw kenmerk

---

¹³ Volgens Vleermuisprotocol 2017.

permanenten voorzieningen. De aanvulling kan ook bestaan uit extra of andere voorzieningen. Dit is afhankelijk van de resultaten van de monitoring.

25. Indien uit de monitoring blijkt dat permanente voorzieningen niet gebruikt worden door de laatvlieger, dient u in de monitoringsrapportage aan te geven welke maatregelen nodig zijn om de effectiviteit te verbeteren. Tevens dient u dan een plan van aanpak toe te voegen waarin is weergegeven binnen welke termijn deze aanpassingen worden gerealiseerd.

Overige zaken

26. De werkzaamheden moeten uitgevoerd worden in overeenstemming met bovengenoemde voorschriften en onder begeleiding van een ecologisch deskundige op het gebied van de gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis en de laatvlieger ¹⁴.
27. De adviserend ecooloog moet een ecologisch logboek bijhouden. Uit dit logboek moet aantoonbaar blijken hoe en waarom uitvoering is gegeven aan de bovengenoemde voorschriften. In het logboek dienen minimaal de startdatum en einddatum van iedere soort werkzaamheden, de uitvoerders van de werkzaamheden, de aanwezigheid en uitvoertaken van de ecologisch deskundige, reden van vertraging van werkzaamheden en voorvallen die nadelig kunnen zijn voor beschermde soorten te worden bijgehouden. Dit logboek moet op het verzoek van de toezichthouder worden getoond.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

8

Uw brief

Uw kenmerk

---

¹⁴ De provincie Overijssel verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op HBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soorten herkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of bescherming.

Overwegingen bij het besluit

Bijlage 2

Deze ontheffing bestaat uit het besluit, de voorschriften en de overwegingen. In deze bijlage zijn de overwegingen opgenomen. Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De overwegingen zijn als volgt opgebouwd:

A	WEERGAVE VAN DE FEITEN	11
A1	Aanvraag ontheffing beschermde soorten	11
	A1.1 Omschrijving van het project / activiteiten	11
	A1.2 Doelstelling van het project	13
	A1.3 Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd	13
	A1.4 Periode	13
	A1.5 Onderliggende documenten	14
	A1.6 Aanvullende gegevens	14
A2	Bevoegdheid	14
	A2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	14
A3	Procedure	14
	A3.1 Overeenstemming andere provincie	14
	A3.2 Adviesverzoek aan gemeente	15
A4	Toetsingskader soorten	15
	A4.1 Wettelijke regels	15
	A 4.2 Provinciaal beleid	15
	A4.2.1 Omgevingsverordening, hoofdstuk 7 Natuur	15
	A4.2.2 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017	15
	A4.2.3 Jaarrond beschermde vogelnesten	16
B	TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN	16
B1	Inhoudelijke beoordeling	16
	B1.1 Onderzoeksmethode en resultaten onderzoek	16
	B1.1.1 Beschrijving onderzoeksmethoden en resultaat	16
	B1.1.2 Beoordeling uitgevoerd onderzoek	19
	B1.2 Invloed van het project op betrokken soorten	19
	B1.2.1 Effectbeoordeling in de aanvraag	19

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

9

Uw brief

Uw kenmerk

B1.2.2	Toetsing van de effectbeoordeling	22
B1.3	Alternatieven voor realisatie van het project	29
B1.3.1	Alternatievenafweging in de aanvraag	29
B1.3.2	Toetsing van de alternatievenafweging	29
B1.4	Wettelijk belang van het project	29
B1.4.1	Motivatie wettelijk belang in de aanvraag	29
B1.4.2	Toetsing aan wettelijk belang	31
B1.5	Beoordeling staat van instandhouding	31
B1.6	Eindconclusie toetsing	32
B1.7	Zorgplicht blijft altijd gelden	32
C	Slotconclusie	32

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

10

Uw brief

Uw kenmerk

A WEERGAVE VAN DE FEITEN

A1 Aanvraag ontheffing beschermde soorten

A1.1 Omschrijving van het project / activiteiten

In Den Nul beoogt Woningstichting SallandWonen om in 2018 groot onderhoud uit te voeren aan woningen. Het projectgebied bestaat uit 44 woningen gelegen in de bebouwde kom van Den Nul.

De volgende adressen zijn huurwoningen van Salland Wonen waar grootschalig onderhoud is voorzien:

- Berkenweg 1, 3, 7, 11 (oneven);
- Eikenweg 4;
- Esdoornweg 1, 11, 13, 15 (oneven);
- Esdoornweg 2 t/m 8 en 12 (even);
- Holstweg 1 t/m 21 (oneven) 12 t/m 22, 28, 32 (even);
- Houtweg 16;
- Kastanjeweg 1 t/m 11 (oneven);
- Lindenweg 2 t/m 8 (even).

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

11

Uw brief

Uw kenmerk

Het plangebied is beperkt tot de woningen zelf; negatieve effecten op groene elementen zijn niet aan de orde.

De maatregelen verschillen per woning en zijn onder meer afhankelijk van de te volgen strategie en staat van onderhoud. Er is onderscheid gemaakt tussen de huurwoningen en huurwoningen die zijn aangewezen voor verkoop. De volgende werkzaamheden zijn voorzien:

Woningen aangewezen voor verkoop (Type A)

Bij deze woningen wordt regulier planmatig onderhoud uitgevoerd. Isolerende maatregelen per woning worden alleen uitgevoerd indien daar vraag voor is. Maatregelen waaruit de bewoners kunnen kiezen zijn gelijk aan het maatregelen pakket voor de type B woningen (zie onderstaand).

Type B woningen

Op dit type woningen wordt regulier planmatig onderhoud verricht en worden geïsoleerd tot maximaal label B. Maatregelen die, waar mogelijk, worden uitgevoerd zijn onder andere: saneren van asbest, vloer- en gevelisolatie, het repareren van voeg- en metselwerk en waar nodig vervangen van slechte daken.

Type C woningen

Deze woningen worden onderhouden gericht op maximaal label B en verkoop (vraaggestuurd). Maatregelen bestaan uit van binnen uit isoleren, kozijnen vervangen etc.

Type D woningen

Deze woningen worden voorbereid op energieneutraal. De bestaande woning wordt voorzien van een volledig nieuwe schil (isolatie).

Type E woningen

Deze woningen worden onderhouden gericht op maximaal label B en verkoop (vraaggestuurd). Werkzaamheden bestaan uit van binnenuit isoleren en de spouw nisoleren, plaatselijk dak repareren.

Type F woningen

Beperkte maatregelen zoals schilderwerk ten behoeve van verkoop.

In figuur 1 is een overzicht van deelgebieden en de te renoveren woningen weergegeven.

Datum
25.06.2018
Kenmerk
2018/0293993
Pagina
12
Uw brief
Uw kenmerk

Figuur 1. Ligging van de te renoveren woningen. (gemarkeerd met geel blokje). Het onderzoeksgebied is rood omljnd.

Planning

In week 22 (2018) wordt begonnen met de woningen van type A (of na verzending ontheffing). Met de werkzaamheden aan de overige typen woningen worden later begonnen. Type B vanaf week 36, type D vanaf week 39, type E week 34, type C vanaf week 25).

A1.2 Doelstelling van het project

Doel van het groot onderhoud is om de woningen technisch weer up to date te maken, te verduurzamen (energieverbruik) en aanwezige asbest te saneren.

De woningen in Den Nul zijn verouderd en hebben groot onderhoud nodig. Met zowel de renovatie van de type A en B woningen en het uitvoeren van de renovatie van type D woningen als voorbereiding op energieneutraal (waarbij wel alle isolerende maatregelen worden genomen) geeft SallandWonen invulling aan de doelstelling zoals geformuleerd in het convenant (omdat de overige woningen worden verkocht vallen ze niet onder dit convenant).

A1.3 Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd

U vraagt ontheffing aan van de verbodsbepalingen en soorten, zoals opgenomen in tabel 1.

Tabel 1: soorten en verbodsbepalingen

Soort	verbodsbepaling (Opzettelijk) doden of vangen ^{15, 16}	nesten, rustplaatsen en eieren opzettelijk vernielen of beschadigen ¹⁷	Opzettelijk verstoren ^{18, 19}	voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen ²⁰
gierzwaluw (<i>Apus apus</i>)		X	X	
huisemus (<i>Passer domesticus</i>)		X	X	
gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	X		X	X
laatzvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	X		X	X

Datum
25.06.2018
Kenmerk
2018/0293993
Pagina
13
Uw brief
Uw kenmerk

A1.4 Periode

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode van 1 maart 2018 tot en met 31 december 2019.

¹⁵ Art. 3.1, eerste lid
¹⁶ Art. 3.5, eerste lid
¹⁷ Art. 3.1, tweede lid
¹⁸ Art. 3.1, vierde lid
¹⁹ Art. 3.5, tweede lid
²⁰ Art. 3.5, vierde lid

A1.5 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten toegezonden:

- Riemer, D.A, Aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming Groot Onderhoud 2018 Den Nul. EcoQuickscan, ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap, Loo, 2017;
- EcoQuickscan, 30 april 2018. Aanvullende gegevens ontheffing aanvraag Groot Onderhoud Den Nul 2018;
- Actuele planning 5-2-2018;
- Tekening 17-184 Flora en Fauna 22 02 2017;
- Tekening 17-184_Den Nul R18_Type D_DO-03_19-02-2018;
- Tekening 17-184_Den Nul_Type A_DO-03_Details_19-02-2018;
- Tekening 17-184_Den Nul_Type C_DO-01_22-02-2018;
- EcoQuickscan 23 april 2018. Monitoringsplan;
- Tekening scan planning
- AK Blom, april 2018. Asbestinventarisatie Den Nul
- Geactualiseerde ontwerpen vervangende verblijfplaatsen (7 juni 2018).

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

14

Uw brief

A1.6 Aanvullende gegevens

Wij hebben uw aanvraag op 22 december 2017 ontvangen²¹. Op 13 maart 2018 zijn aanvullende gegevens gevraagd. Deze gegevens zijn op 30 april 2018²² en 7 juni 2018 ontvangen. Daarnaast zijn op 11,15 en 19 juni enkele toelichtingen ontvangen²³.

A2 Bevoegdheid

A2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De aangevraagde activiteiten vinden (hoofdzakelijk) plaats op het grondgebied van Overijssel. De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming²⁴. In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid).

Als de activiteiten ook gevolgen heeft voor populaties van soorten op het grondgebied van de aangrenzende provincie (Wnb, art. 1.3, derde lid) stemmen wij ons besluit af met gedeputeerde staten van die provincie.

A3 Procedure

De procedure voor het verlenen van de ontheffing is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 5 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

A3.1 Overeenstemming andere provincie

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op ons grondgebied. De effecten van het project op beschermde soorten zijn beperkt tot ons grondgebied. Overeenstemming met een andere provincie is niet nodig.

---

²¹ Ons kenmerk 2018/0001259

²² Ons kenmerk 2018/0247829, 2018/0290178 en 2018/0290172

²³ Ons kenmerk 2018/031530, 2018/0328170 en 2018/0328171

²⁴ Besluit natuurbescherming, art. 1.3, eerste lid.

Uw kenmerk

A3.2 Adviesverzoek aan gemeente

Wij hebben de aanvraag naar het college van burgemeester en wethouders van gemeente Olst-Wijhe gestuurd met het verzoek om advies. De gemeente is vier weken de gelegenheid geboden om te reageren.

Zij heeft van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.

A4 Toetsingskader soorten

Een ontheffing kan worden verleend als aan verschillende kaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven we kort aan welke kaders wordt getoetst.

A4.1 Wettelijke regels

Een verzoek tot ontheffing wordt beoordeeld op basis van de regels, zoals deze zijn opgenomen in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Ook het Besluit natuurbescherming²⁵ en (soms) de Regeling natuurbescherming²⁶ zijn voor de toetsing relevant.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

15

Uw brief

Uw kenmerk

A 4.2 Provinciaal beleid

A4.2.1 Omgevingsverordening, hoofdstuk 7 Natuur

Met de Omgevingsverordening Overijssel 2017 (hierna: Omgevingsverordening) hebben wij een nadere invulling gegeven aan enkele wettelijke regels. In deze verordening zijn een aantal nationaal beschermd diersoorten vrijgesteld van de verbodsbepalingen. Het gaat om soorten die algemeen voorkomen. De betreffende soorten zijn opgenomen in bijlage 9a bij artikel 7.4.1 van de Omgevingsverordening. De populaties van deze soorten verkeren in een gunstige staat van instandhouding. Deze vrijstellingen zijn aanvullend aan de vrijstellingen via de gedragscodes.

Voor de soorten in de eerder genoemde bijlage geldt een vrijstelling voor het opzettelijk doden of vangen. Dit geldt alleen als dit nodig is in het belang, zoals dit is weergegeven per soort in bijlage 9a bij artikel 7.4.1 van de Omgevingsverordening. Voor deze soorten is het ook toegestaan om de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen, als aan onderstaande voorwaarden zijn voldaan.

Voorwaarden

- De vrijstelling voor de handeling is niet geregeld in een door de minister goedgekeurde gedragscode.
- Er zijn geen andere bevredigende oplossingen om de doelstellingen van de handelingen te bereiken.
- De algemene zorgplicht is in acht genomen. Dat wil zeggen dat het opzettelijk vangen en doden van dieren zoveel mogelijk is voorkomen.

A4.2.2 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

In onze beleidsregel²⁷ is vastgesteld dat wij kennisdocumenten soorten²⁸ (voorheen de soortenstandaarden) betrekken bij de afweging tot het verlenen van een ontheffing op basis van de artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wnb.

²⁵ Art. 3.9 Besluit natuurbescherming

²⁶ Art. 3.22 Regeling natuurbescherming i.s.m. art. 3.25 Besluit natuurbescherming

²⁷ Art. 4.2.1 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

²⁸ Te raadplegen via: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>.

A4.2.3 Jaarrond beschermde vogelnesten

Het beleid van het ministerie van Economische Zaken voor jaarrond beschermde nesten is door Gedeputeerde Staten van Overijssel onverkort overgenomen.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en het uitbroeden van de eieren en voor het grootbrengen van de jongen. Als het gaat om vogelsoorten, waarbij de jongen direct het nest verlaten (nestvlinders), is ook de ruime omgeving van het nest belangrijk. In de context van de Wnb valt onder nest zowel de inhoud als de functionele omgeving onder het begrip nest. De omvang van de functionele omgeving verschilt per vogelsoort. Het betreft de omgeving die nodig is om het broedsucces van de betreffende vogelsoort te garanderen. Onder de verbodsbepaling²⁹ vallen alle activiteiten die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Tijdens het broedseizoen zijn de verbodsbepalingen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken. Die vogels gebruiken hun nest niet als een vaste rust of verblijfplaats. De meeste nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 3.1 van de Wnb.

Nesten van de gierzwaluw en de huismus zijn jaarrond beschermd. Voor deze soorten geldt dat de specifieke voorwaarden voor de nestplek niet overal aanwezig zijn. De broedplekken met het ecologisch functionele leefgebied van deze soorten genieten daarom ook buiten het broedseizoen bescherming. Op basis daarvan is bij het verwijderen van (oude) nesten van deze soort altijd een ontheffing nodig. Zonder ontheffing is er sprake van een overtreding van de verbodsbepalingen.

Datum
25.06.2018
Kenmerk
2018/0293993
Pagina
16
Uw brief
Uw kenmerk

B TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN

B1 Inhoudelijke beoordeling

Onze Omgevingsverordening geeft voor uw handeling en betrokken soorten geen vrijstelling. We betrekken wel het kennisdocument soorten³⁰ (voorheen de soortenstandaard) van de soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd bij onze toetsing.

B1.1 Onderzoeksmethode en resultaten onderzoek

B1.1.1 Beschrijving onderzoeksmethoden en resultaat

Het onderzoek is uitgevoerd als quickscan (in 2016) en een nader onderzoek in 2016 en 2017.

De quickscan is uitgevoerd op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een veldverkenning (op 8 juni 2016). Hierbij is gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens en op websites gepubliceerde gegevens van bijvoorbeeld Particulieren Gegevensbeherende Organisaties (RAVON, Zoogdiervereniging, etc.). In de quickscan is geconcludeerd dat er nader onderzoek nodig was naar gebouwbewonende vogels (De gierzwaluw en de huismus) en vleermuizen. In de tuinen en schuurtjes kunnen wel soorten zoals Egel,

²⁹ Art 3.1, eerste, tweede, derde en vierde lid van de Wnb

³⁰ Te raadplegen via: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>.

Steenmarter en muizen worden verwacht, maar in de tuinen en schuurtjes worden geen werkzaamheden uitgevoerd.

De huismus

Het onderzoek naar de huismus is uitgevoerd volgens de Soortenstandaard huismus (nu vervangen door het kennisdocument huismus). Er is op 25 april en 9 mei 2017 in de ochtend gekeken naar in- en uitvliegende vogels, territorium en nestindicerend gedrag, sporen en de aanwezigheid van jonge vogels in het gebied. De weersomstandigheden tijdens deze bezoeken waren geschikt (zonnig en fris).

Bij de te renoveren woningen zijn 37 nesten van huismus aanwezig. Twee van deze nesten zitten op de scheiding van eigendom van SallandWonen en woningen in privé-eigendom. De nesten zitten bij alle woningen onder de dakpannen bij de goot. In bijlage 3 is een figuur opgenomen waarin de nesten van huismus zijn aangegeven.

De gierzwaluw

Het onderzoek naar de gierzwaluw is uitgevoerd volgens de Soortenstandaard gierzwaluw (nu vervangen door het kennisdocument gierzwaluw). In deelgebied 1 is het onderzoek uitgevoerd op de avonden 14 juni, 24 juni en 14 juli 2017 en in deelgebied 2 op de avonden 9 juni, 23 juni en 4 juli 2017. Daarbij is gekeken naar in- en uitvliegende vogels en het vlieggedrag. De weersomstandigheden waren als volgt:

- 14 juni 2016 – 14 graden, windstil
- 24 juni 2016 – 21 graden, 0-1 Bft
- 14 juli 2016 – windstil, helder later bewolkt
- 9 juni 2017 – 21 graden, 1Bft, helder en droog
- 23 juni 2017 – 17 graden, 1Bft, matig bewolkt en droog
- 4 juli 2017 – 21 graden, 1 Bft, matig bewolkt en droog

In het plangebied zijn in de te renoveren woningen 2 nesten van gierzwaluw aanwezig. Alle verblijfplaatsen hebben via een gevelpan toegang tot de verblijfplaats. In bijlage 3 is een figuur opgenomen waarin de nesten van gierzwaluw zijn aangegeven.

Vleermuizen

Het onderzoek is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol dat is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ, in overleg met de Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. Binnen het plangebied is onderzoek uitgevoerd naar kraam- en paarverblijfplaatsen. Het onderzoek naar kraam- en paarverblijfplaatsen geeft ook inzicht in andere mogelijk belangrijke functies van het plangebied voor vleermuizen. Het onderzoek naar vleermuizen heeft plaatsgevonden met twee personen die elk gebruik maken van een Petterson D240x batdetector.

Het onderzoek heeft zowel rond zonsopgang (ochtendonderzoek) als rond zonsondergang (avondonderzoek) plaatsgevonden. 's Ochtends wordt voornamelijk gekeken naar zwermgedrag nabij de verblijfplaats. In de avond wordt gekeken naar uitvliegers en tijdens het paarseizoen wordt geluisterd naar roepende mannetjes vanuit of in de nabijheid van de verblijfplaats. Tevens is tijdens en aansluitend op het onderzoek naar gierzwaluwen gekeken naar het voorkomen van de laatvlieger binnen het plangebied.

In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van de data waarop het onderzoek heeft plaatsgevonden. Er is per bezoek minimaal 2 uur op locatie onderzoek uitgevoerd.

Datum
25.06.2018
Kenmerk
2018/0293993
Pagina
17
Uw brief
Uw kenmerk

Tabel 1a. Uitgevoerd onderzoek deelgebied 1.

Datum	Tijdstip onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Beoordeling onderzoeksomstandigheden
14 juni 2016	Avond 21.00 uur	14 °C	windstil	optimaal
14 juli 2016	Ochtend 3.30 uur	10 - 11 °C	windstil	optimaal
31 augustus 2016	Avond 60 minuten na zonsondergang	19 - 22 °C	0 - 1 Bft	optimaal
20 september 2016	Avond 60 minuten na zonsondergang	16 °C	windstil	optimaal

Tabel 1b. Uitgevoerd onderzoek deelgebied 2.

Datum	Tijdstip onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Beoordeling onderzoeksomstandigheden
30 mei 2017	Ochtend 3.20 uur	19 °C	2 Bft	optimaal
4 juli 2017	Avond 21.00 uur	21 °C	2 Bft	optimaal
31 augustus 2016	Avond 60 minuten na zonsondergang	19 - 22 °C	0 - 1 Bft	optimaal
20 september 2016	Avond 60 minuten na zonsondergang	16 °C	windstil	optimaal

Datum
25.06.2018
Kenmerk
2018/0293993
Pagina
18
Uw brief
Uw kenmerk

Ook is aansluitend aan het de gierwaluwonderzoek (indien niet aansluitend een volledig onderzoek naar vleermuizen is gedaan) nog een korte ronde gelopen en naar uitvliegende vleermuizen gekeken. Op de eerste twee onderzoeksmomenten is het onderzoek gericht op het voorkomen van kraamverblijfplaatsen. Dit onderzoek biedt ook inzicht in zomerverblijven, vliegroutes en het foeragegedrag. De twee onderzoeksmomenten in augustus en september zijn gericht op paarverblijfplaatsen en zwermgedrag.

Er zijn vier vleermuissoorten foeragerend waargenomen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis). Binnen het onderzoeksgebied zijn twee vliegroutes waargenomen. De laatvliegers vliegen vanuit hun verblijfplaats langs de woningen richting de uiterwaarden. De gewone dwergvleermuizen vanuit Houtweg 30 via groene achtertuinen naar de begraafplaats (ca 15 exemplaren).

In bijlage 3 is een figuur opgenomen waarin de waargenomen verblijfplaatsen van De gewone dwergvleermuis en De laatvlieger zijn opgenomen. In het plangebied betreft dit:

- 5 zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (waarvan 3 vastgesteld op basis van sporen)
- 3 separate paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (1 paarverblijf wordt ook gebruikt als zomerverblijfplaats)
- 2 kraamverblijfplaatsen van de laatvlieger

In het onderzoeksgebied zijn twee kraamverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aangetroffen (Holstweg 24 en Houtweg 30). De verblijfplaatsen liggen buiten het plangebied (woningen niet in eigendom van SallandWonen). Wel maakt Holstweg 24 deel uit van een huizenblok waar SallandWonen deels eigenaar van is.

Er zijn twee zomerverblijfplaatsen waargenomen van de gewone dwergvleermuis aan Holstweg 13 en 19, elk voor 3-5 exemplaren. Daarnaast is op basis van sporenonderzoek nog een drietal zomerverblijfplaatsen aangetroffen. In het plangebied zijn verder nog 4 paarverblijfplaatsen aanwezig.

Op Holstweg 11 en 19 zijn kraamverblijven van de laatvlieger vastgesteld. In de ochtend zijn bij Holstweg 19 5-6 exemplaren geteld. Op Holstweg 11 zijn op 24 juni 20 dieren geteld. Waarschijnlijk is het totaal aantal dieren groter dan 25 exemplaren. Gezien het tijdstip van de waarnemingen is dezelfde groep dieren van nummer 11 naar 19 verplaatst.

De vleermuizen (gewone dwergvleermuis en laatvlieger) hebben via een gevelpan toegang tot de verblijfplaats. De verblijfplaats kan onder de pan zitten of in de spouw. Veel gebouwen in het plangebied zijn in het verleden geïsoleerd. Dieren in de spouw zitten dan ook alleen in de bovenkant van de spouw. De kraamverblijfplaats van de laatvlieger aan de Holstweg 11 zit onder een loodflap van de schoorsteen en niet in de spouw. Waarschijnlijk wordt de gevelpan gebruikt als invliegopening en wordt onder het dak naar de schoorsteen gekropen en kruipen de dieren dan vervolgens op de pannen en onder het lood.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

19

Uw brief

Uw kenmerk

B1.1.2 Beoordeling uitgevoerd onderzoek

Volgens de aanvrager is het onderzoek uitgevoerd volgens de soortenstandaarden (nu kennisdocumenten) en het vleermuisprotocol 2017. Uit de beschrijving van het onderzoek blijkt dat de onderzoeken naar huismus, gierzwaluw en vleermuizen geheel volgens de standaarden zijn uitgevoerd. Daarbij is gekeken naar de periode, tijdstip, aantal personen, het aantal bezoeken, tussenruimte en de weersomstandigheden. De onderzoeken zijn voldoende om de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen te kunnen bepalen.

B1.2 Invloed van het project op betrokken soorten

B1.2.1 Effectbeoordeling in de aanvraag

Er zijn 37 nestplaatsen van huismus aangetroffen. Bij de effectbeoordeling wordt er van uitgegaan dat deze verblijfplaatsen allemaal tegelijk ongeschikt worden. In de praktijk is er een fasering, waarbij een deel van de huizen pas na het broedseizoen van de huismus in 2018 zal worden opgepakt.

Als mitigatie zijn 74 tijdelijke kasten opgehangen. Op 14 en 15 december 2017 zijn de tijdelijke kasten opgehangen. Het aantal tijdelijke kasten is gebaseerd op een worst case (alle woningen tegelijkertijd in uitvoering). De kasten voor huismus hangen aan de volgende adressen:

- Houtweg 31 (9 kasten);
- Belteweg 19 (9 kasten);
- Openbare begraafplaats – onderhoudshuisje (9 kasten);
- School de Holsthoek (42 kasten);
- Holstweg 26 (6 kasten).

De geplaatste kasten zijn types NK MU 03/04/05 van Vivara Pro.

Voorafgaand aan de werkzaamheden worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt (zie 'ongeschikt maken').

Permanente verblijfplaatsen voor huismus worden gerealiseerd onder de dakpannen van de woningen door het vogelschroot niet op de eerste panlat van onderen maar op een hogere panlat te plaatsen zodat de ruimte onder het dak als nestruijnte kan worden gebruikt. In totaal worden hierdoor ongeveer 4 verblijfplaatsen per woning gerealiseerd. Bij de maatregel wordt er zorg voor gedragen dat er een opening is van minimaal 35 mm doorsnede zodat de ruimte onder de dakpannen bereikbaar is voor huismus. In totaal worden op deze wijze tenminste 76 verblijfplaatsen gerealiseerd. De locatie van deze verblijfplaatsen is aangegeven in bijlage 4.

De gierzwaluw

Er zijn 2 nestplaatsen van gierzwaluw aangetroffen. Bij de effectbeoordeling wordt er van uitgegaan dat deze verblijfplaatsen tegelijk ongeschikt worden.

Als mitigatie zijn 10 tijdelijke kasten opgehangen aan de kopgevel van de woningen aan de Hazelaar 7 en Hazelaar 15 (5 kasten per woning). Op 14 en 15 december 2017 zijn de tijdelijke kasten opgehangen.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

20

Uw brief

De geplaatste kasten zijn type Schwegler type 17B.

Voorafgaand aan de werkzaamheden worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt (zie 'ongeschikt maken').

Uw kenmerk

Voor de gierzwaluw worden permanente verblijfplaatsen gerealiseerd in de gootbekisting en onder de oversteek van het dak. De toegang wordt gevormd door ovale openingen van 35x70mm aan de onderzijde. Hierdoor worden in totaal 13 vervangende nestplaatsen aangeboden. De locatie van deze verblijfplaatsen is aangegeven in bijlage 4.

De gewone dwergvleermuis

Voor De gewone dwergvleermuis gaan 5 zomerverblijfplaatsen en 3 unieke paarverblijven verloren (1 geïnventariseerde paarverblijfplaats wordt ook als zomerverblijfplaats gebruikt). Al deze verblijfplaatsen kunnen ook in gebruik zijn als overwinteringsverblijfplaats tijdens milde winterperiode.

Als mitigatie zijn 32 tijdelijke kasten voor De gewone dwergvleermuis opgehangen. Op 14 en 15 december 2017 zijn de tijdelijke kasten opgehangen. Het aantal tijdelijke kasten is gebaseerd op een worst case (alle woningen tegelijkertijd in uitvoering). De kasten voor De gewone dwergvleermuis hangen aan de volgende adressen:

- Eikenweg 3 (3 kasten);
- Beltweg 19 (2 kasten);
- Openbare begraafplaats – bomen (4 + 6 kasten);
- School de Holsthoek (5 kasten);
- Esdoornweg 14 (4 kasten);
- Eikenweg 2 (1 kast);
- Lindeweg - bomen (7 kasten).

De geplaatste kasten zijn type Type VK WS 02 van Vivara Pro (model A volgens kennisdocument).

Voorafgaand aan de werkzaamheden worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt (zie 'ongeschikt maken').

Voor de gewone dwergvleermuis worden permanente verblijfplaatsen gerealiseerd in de dakrand /dakoversteek (gecombineerd met verblijfplaatsen voor de huismus en de gierzwaluw). In een holle ruimte onder de dakrand worden verticale strovezelplaten geplaatst met verschillende tussenruimten van 10-30mm. De toegang wordt gevormd door een spleet van 20-25mm aan de onderzijde.

Daarnaast worden mogelijkheden voor een zomer of kraamverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis gemaakt door een smalle spleet tussen muur en gootbekisting open te laten met een spleetvormige toegang van 20-25 mm.

Hierdoor worden in totaal tenminste 43 vervangende verblijfplaatsen aangeboden. De locatie van deze verblijfplaatsen is aangegeven in bijlage 4.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

21

Uw brief

Uw kenmerk

De laatvlieger

Voor de laatvlieger gaat één kraamverblijfplaats verloren en wordt één kraamverblijfplaats tijdelijk verstoord tijdens het kraamseizoen doordat er in deze periode werkzaamheden worden uitgevoerd. Voor de laatvlieger worden geen tijdelijke voorzieningen genomen omdat deze soort geen gebruik maakt van vleermuiskasten.

Als permanente voorziening worden de kopgevels bij Type A (oost- en westzijde) geschikt gemaakt voor de laatvlieger (Holstweg 1, 3, 5, 7, 9, 11). Voorzieningen voor de laatvlieger worden aangelegd met meerdere openingen van 70mm doorsnede die toegang geeft tot de ruimte onder de dakpannen via de kopgevel. Hierdoor is de ruimte onder het dak toegankelijk en beschikbaar voor de laatvlieger net als in de huidige situatie. Onderaan het dak aan de voor- en achterkant een inspectieluikje om de verblijfplaatsen visueel te kunnen controleren op gebruik. De locatie van deze verblijfplaatsen is aangegeven in bijlage 4.

Voorafgaand aan de werkzaamheden worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt. (zie 'ongeschikt maken').

Het gebruik van de kraamverblijfplaats aan Holstweg 19 die behouden blijft maar aan de binnenzijde wordt geïsoleerd, het gebruik van de kraamverblijfplaats die verloren gaat aan Holstweg 11 en het gebruik van de vervangende kraamverblijfplaatsen voor de laatvlieger wordt in 2018 en 2019 gemonitord door bezoeken met Batdetector in juni en een controle via de inspectieluikjes in de tweede helft van juli. In 2018 worden de werkzaamheden voorzien. In 2018 zal de monitoring zich dan ook vooral richten op de te behouden verblijfplaats aan de Holstweg 19. In 2019 zijn de werkzaamheden afgerond en richt de monitoring zich op het gebruik van het plangebied door de laatvlieger en of de nieuwe verblijfplaatsen aan de (Holstweg 1, 3, 5, 7, 9, 11) worden gebruikt. In juni worden 2 avondrondes uitgevoerd met 2 personen uitgerust met een batdetector. De avondrondes worden circa 10 – 15 dagen na elkaar uitgevoerd. In de tweede helft van juli wordt de nieuwe verblijfplaats door middel van het aangebrachte inspectieluikje geïnspecteerd op gebruik (uitwerpselen).

De onderzoeksresultaten worden samen met een korte rapportage jaarlijks aan de provincie toegezonden. In 2020 worden de resultaten samen met een eindrapportage en conclusie aan de provincie verzonden.

Ongeschikt maken

De verblijfplaatsen in de type A woningen zijn gezien de gemengde aanwezigheid van de huismus, de gierzwaluw en vleermuizen (in alle gevallen zitten in de woningen met vleermuizen ook nestlocaties van de huismus en/of de gierzwaluw) medio maart ongeschikt gemaakt.

Voor het ongeschikt maken kunnen meerdere technieken worden gebruikt. Voor zowel de huismus, de gierzwaluw en vleermuis geldt dat alle (potentiële) toegangen tot de verblijfplaats worden dichtgezet met gaas en spouwborstels. Voorafgaand aan het dichtzetten wordt gecontroleerd dat de verblijfplaatsen verlaten zijn. Voor vleermuizen wordt gewerkt met 'exclusion flaps'.

Na het ongeschikt maken wordt door een erkende ecooloog met een batdetector éénmaal onderzocht of er nog vleermuizen in het gebouw aanwezig zijn (uitvliegers). Dit onderzoek wordt, indien de situatie niet met één persoon is te overzien, met meerdere personen uitgevoerd. Het onderzoek wordt onder voor vleermuizen geschikte omstandigheden uitgevoerd.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

22

Uw brief

Uw kenmerk

Als er geen verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetroffen kunnen de werkzaamheden direct worden uitgevoerd. Controle na het afsluiten is voor de huismus en de gierzwaluw is niet nodig omdat deze controle bij het afdichten is gebeurd (De gierzwaluw is in maart nog niet aanwezig, bij het afsluiten van verblijfplaatsen wordt al gecontroleerd of er geen huismussen aanwezig zijn).

De overige types woningen (B, C en met name D) worden vanaf september ongeschikt gemaakt, mits er geen verlate broedsels zijn van de huismus. Dat is ook voor vleermuizen buiten de meest kwetsbare periode, namelijk het kraamseizoen. Voordat deze overige type woningen ongeschikt wordt gemaakt, wordt eerst gecontroleerd dat er geen broedende vogels meer aanwezig zijn. Eventuele late nesten worden ontzien en deze worden pas ongeschikt gemaakt nadat de jongen vliegvlug zijn en het nest verlaten is.

Gunstige staat van instandhouding

Als gevolg van de voorgenomen uit te voeren werkzaamheden worden vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, gierzwaluw en de huismus aangetast. U geeft aan dat alternatieve verblijfplaatsen zijn aangeboden (zowel tijdelijk als permanent) en daardoor de ecologische functionaliteit blijft behouden. Daarnaast zijn ook buiten het plangebied verblijfplaatsen aanwezig. Er kan niet worden voorkomen dat, ondanks de gefaseerde werkwijze en getroffen mitigerende maatregelen de bestaande verblijfplaatsen verloren gaan en er tijdelijk verstoring kan optreden als gevolg van de werkzaamheden.

Uw verwachting is dat de gunstige staat van instandhouding voor de betrokken soorten niet in het geding komt.

B1.2.2 Toetsing van de effectbeoordeling

De gierzwaluw

Voor de gierzwaluw worden voor de twee aanwezige nestplaatsen 10 tijdelijke en 13 permanente voorzieningen aangebracht. Deze verhouding (5 vervangende verblijfplaatsen per verloren verblijfplaats) is in overeenstemming met het kennisdocument (tenminste 5 per verdwenen verblijfplaats). De tijdelijke kasten zijn opgehangen aan de noordzijde van de woningen op voldoende hoogte.

De gebruikte nestkasten zijn geschikt en op tijd aangebracht om het broedseizoen in 2018 te kunnen opvangen. De nestkasten zijn binnen 100 m geplaatst, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. De bestaande verblijfplaatsen worden ongeschikt gemaakt voor de gierzwaluw als deze niet in Nederland aanwezig zijn.

De permanente oplossing wordt gemaakt door de ruimte onderin de gootbekisting of de dakoversteek toegankelijk te maken voor de gierzwaluw. Dit komt overeen met suggesties in het kennisdocument. De ruimte is aanwezig en wordt niet te warm doordat deze onder de goot of de dakrand zit. De permanente voorzieningen kunnen in 2019 functioneren als nestlocatie.

Doordat tijdelijke en permanente verblijfplaatsen worden gerealiseerd, is er tijdens en na de werkzaamheden voldoende nestgelegenheid. Hierdoor komt de functionaliteit van het plangebied voor de gierzwaluw niet in gevaar. Er worden voldoende maatregelen genomen om een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen.

De voorgestelde maatregelen in planning, tijdelijke en permanente verblijfplaatsen zijn noodzakelijk om een effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen. Daarom leggen wij deze maatregelen vast in de voorschriften, onder soortspecifiek, de gierzwaluw.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

23

Uw brief

Uw kenmerk

De huismus

Voor de huismus worden voor de aanwezige 37 nestplaatsen 74 tijdelijke en 76 permanente voorzieningen aangebracht. Deze verhouding (2 vervangende verblijfplaatsen per verloren verblijfplaats) is in overeenstemming met het kennisdocument.

De gebruikte nestkasten zijn geschikt en op tijd aangebracht om het 2018 broedseizoen te kunnen opvangen. De nestkasten zijn verdeeld binnen het plangebied geplaatst zodat er altijd binnen 200 m alternatieve verblijfplaatsen zijn.

Bij het plaatsen is zoveel mogelijk rekening gehouden met het kennisdocument. Dit is alleen niet in alle gevallen gelukt. Salland Wonen heeft, buiten de woningen waarop de aanvraag betrekking heeft, geen eigendom in Den Nul. Voor het ophangen van de kasten is de woningbouwvereniging afhankelijk van medewerking van bewoners. Die wordt niet altijd gegeven omdat wordt gevreesd voor overlast en viezigheid. Volgens de beheerder van de begraafplaats waren er, waar de kasten zijn opgehangen, ter plaatse veel mussen aanwezig. Op basis van deze informatie is ingeschat dat de locatie in ieder geval door de huismussen wordt bezocht en dus geschikt kan zijn en daarom zijn kasten op het onderhoudshuisje opgehangen (laag gebouw). Voor deze locatie is gekozen om ook binnen de 200 meter contouren van het plangebied te blijven.

De permanente oplossing wordt gemaakt door de ruimte onder de dakpannen geschikt te maken voor de huismus, door het vogelschroot hoger te plaatsen dan de eerste panlat zodat de ruimte onder het dak beschikbaar blijft. Deze wijze komt overeen met de oorspronkelijke verblijfplaatsen. Wel moet zorg worden gedragen dat er toegangsopeningen zijn die de huismus kan gebruiken.

Doordat tijdelijke en permanente verblijfplaatsen worden gerealiseerd, is er tijdens en na de werkzaamheden voldoende nestgelegenheid. De vervangende verblijfplaatsen aan het onderhoudshuisje zijn niet op de meest gunstige plaatsen opgehangen (te laag). Het aantal benodigde vervangende verblijfplaatsen is vastgesteld op basis van een worst case situatie waarbij het gehele plangebied in één broedseizoen wordt gerenoveerd en alle verblijfplaatsen tegelijk worden aangetast. In de praktijk wordt gefaseerd gewerkt, zodat niet alle tijdelijke verblijfplaatsen op hetzelfde moment noodzakelijk zijn als vervanging. Hierdoor komt de

functionaliteit van het plangebied voor de huismus niet in gevaar. Er worden voldoende maatregelen genomen om een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen.

De voorgestelde maatregelen in planning, tijdelijke en permanente verblijfplaatsen zijn noodzakelijk om een effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen en worden daarom vastgelegd in de voorschriften onder soortspecifiek, de huismus.

De gewone dwergvleermuis

Voor de gewone dwergvleermuis worden voor de aanwezige 5 zomerverblijfplaatsen en 3 unieke paarverblijven 32 tijdelijke en 43 permanente voorzieningen aangebracht. Deze verhouding (4 vervangende verblijfplaatsen per verloren verblijfplaats) is in overeenstemming met het kennisdocument.

De gebruikte vleermuiskasten zijn geschikt als tijdelijke vervanger voor zomerverblijf en paarverblijf. Ze kunnen echter niet de mogelijke functie als winterverblijf (tijdens niet al te koude omstandigheden) vervangen. Om als vervangende zomerverblijfplaats te kunnen functioneren moeten vleermuiskasten een tijd tegelijk met de huidige verblijfplaatsen aanwezig zijn in de actieve periode van de gewone dwergvleermuis. De actieve periode is april – oktober. Voor zomerverblijfplaatsen noemt het kennisdocument een gewenningsperiode van drie maanden. De kasten zijn half december 2017 geplaatst. Dat betekent dat vanaf 1 juli zomerverblijfplaatsen van De gewone dwergvleermuis ongeschikt kunnen worden gemaakt.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

24

Uw brief

Voor paarverblijfplaatsen noemt het kennisdocument een gewenningsperiode van minimaal 6 maanden voorafgaand aan de start van het parseizoen. Dit betekent dat vervangende paarverblijfplaatsen uiterlijk half februari aanwezig moeten zijn. De kasten zijn op tijd aangebracht om in 2018 de functie als paarverblijf te kunnen overnemen. De kasten kunnen niet de functie overnemen als winterverblijfplaats in mildere omstandigheden, maar de werkzaamheden (en de permanente verblijfplaatsen) zijn voor die tijd afgerond.

Uw kenmerk

Met betrekking tot de plaats van de kasten wordt aangegeven dat de voorkeur voor de gewone dwergvleermuis is deze aan gebouwen te plaatsen. In dit project is een aanzienlijk deel aan bomen geplaatst. Het probleem daarbij is dat Salland Wonen buiten de woningen waarop de aanvraag betrekking heeft, geen eigendom in Den Nul heeft. Voor het ophangen van de kasten is de woningbouwvereniging afhankelijk van medewerking van bewoners. Die wordt niet altijd gegeven omdat wordt gevreesd voor overlast en viezigheid. Om de kasten toch zoveel mogelijk in de nabijheid van het plangebied op te hangen, is er uiteindelijk voor gekozen een deel van de kasten in bomen op te hangen. Dit is nabij geschikt foerageergebied. Daarnaast zijn er ook potentiële alternatieven in de omgeving aanwezig aan bestaande gebouwen, die van dezelfde bouwjaren zijn.

Voor de verblijfplaatsen in de panden van type A zijn de zomerverblijfplaatsen al onklaar gemaakt in maart. Dit betreft één zomerverblijfplaats die op basis van sporen is vastgesteld. Hoewel voor deze verblijfplaats niet voldoende gewenningstijd is genomen, zijn de alternatieve verblijfplaatsen in ruime overmaat aanwezig. Wij gaan akkoord met deze afwijking omdat de verblijfplaatsen voor andere doelen (de huismus) tijdig onklaar moesten worden gemaakt en het een verblijfplaats betreft die alleen op basis van sporen is vastgesteld en mogelijk maar in beperkte mate werd of wordt gebruikt (geen waarnemingen tijdens veldonderzoek).

Volgens de door u overlegde planning wordt met overige panden met verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis pas in week 39 begonnen (1 september). Hierdoor is er voldoende gewenningstijd.

Voor de gewone dwergvleermuis worden permanente verblijfplaatsen gerealiseerd in de dakrand /dakoversteek (gecombineerd met verblijfplaatsen voor de huismus en de gierzwaluw). De wijze waarbij de ruimte onder de dakrand wordt ingericht met meerlaagse verticale platen komt overeen met de wijze waarop meerlaagse vleermuiskasten zijn opgebouwd. De laatste woningen (type D) waaraan wordt gewerkt zijn half november afgerond (de laatste woningen met een verblijfplaats, Esdoornlaan 8 eind oktober). Hierdoor zijn in de winter van 2018-2019 voldoende verblijfplaatsen beschikbaar.

Doordat tijdelijke en permanente verblijfplaatsen worden gerealiseerd, zijn er tijdens en na de werkzaamheden voldoende verblijfplaatsen. Hierdoor komt de functionaliteit van het plangebied voor de gewone dwergvleermuis niet in gevaar. Er worden voldoende maatregelen genomen om een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

25

Uw brief

Uw kenmerk

De voorgestelde maatregelen in planning, tijdelijke en permanente verblijfplaatsen zijn noodzakelijk om een effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen en vastgelegd in de voorschriften onder soortspecifiek, De gewone dwergvleermuis.

De laatvlieger

Voor de laatvlieger blijft 1 kraamverblijfplaats behouden en wordt 1 kraamverblijfplaats aangetast. Aangezien de laatvlieger niet tot nauwelijks in vleermuiskasten wordt aangetroffen, is het niet mogelijk om voor deze soort vervangende verblijfplaatsen in de vorm van vleermuiskasten aan te bieden.

Voor de kraamverblijfplaats van de laatvlieger aan de Holstweg 19 is nu reeds duidelijk dat deze behouden kan blijven. Werkzaamheden aan het dak worden slechts beperkt tot isolatie aan de binnenzijde en indien dakpannen vervangen worden zal ervoor worden gezorgd dat de invliegopening behouden blijft. De schoorsteen blijft behouden. Wel worden werkzaamheden in het kraamseizoen uitgevoerd. Om de functionaliteit van de kraamverblijfplaats aan Holstweg 19 zoveel mogelijk te beschermen nemen wij een voorschrift op dat bij het weghalen en terugplaatsen van de pannen een ecologisch deskundige op het gebied van de laatvlieger aanwezig is, om te borgen dat er weer een gelijkwaardige invliegopening terugkomt.

Daarnaast nemen wij een voorschrift op dat vraagt om een zorgvuldige uitvoering van de werkzaamheden aan Holstweg 19. De werkzaamheden worden in het kraamseizoen uitgevoerd. De laatvliegers zitten overdag onder het dak. Het van binnenuit isoleren moet dus voorzichtig gebeuren, zonder lawaai en trillingen en zo kort mogelijk. Daarnaast moet men zo min mogelijk pannen verwijderen in verband met tocht of deze direct vervangen. In de kraamperiode zitten er jonge dieren in het verblijf die hier extra gevoelig voor zijn. Als het niet mogelijk is om de werkzaamheden uit te voeren zonder een verstoring, dan moeten de werkzaamheden op een ander tijdstip, buiten de kraamperiode worden uitgevoerd.

De verblijfplaats aan de Holstweg 11 zal verloren gaan als gevolg van de werkzaamheden. Voor de laatvlieger worden kopgevels van de woningen aan de Holstweg (oost- en westzijde) geschikt gemaakt voor de laatvlieger (dus 6 kopgevels), zodat soortgelijke verblijfplaatsen ontstaan als die verloren gaat. De effectiviteit van de permanente voorziening als alternatief voor de kraamverblijfplaats voor de laatvlieger aan de Holstweg 11 is op voorhand niet zeker. Door de aanwezigheid van asbest in de schoorsteen is het niet mogelijk deze te behouden. Wij

verwachten echter dat de nieuwe plek geschikt is omdat op dezelfde wijze een ruimte onder de dakpannen toegankelijk is, en voor het volgende kraamseizoen weer in gebruik genomen zal worden. De nieuwe verblijfplaatsen zijn nooit precies hetzelfde, daarom worden de dakruimten van het gehele blok Holstweg 1, 3, 5, 7, 9, 11 toegankelijk gemaakt via de kopgevels zodat er op meer plaatsen geschikte verblijfplaatsen ontstaan.

Omdat dit waarschijnlijk de enige kraamgroep in Den Nul is, is zekerheid van de effectiviteit van alternatieven en maatregelen belangrijk. Alleen op die wijze kunnen wij borgen dat de staat van instandhouding van de populatie niet verslechtert. Omdat de effectiviteit van de voorzieningen voor laatvlieger niet geheel zeker is, is monitoring van de nieuwe voorzieningen aan de Holstweg 1, 3, 5, 7, 9, 11 daarom nodig. In het monitoringvoorstel is opgenomen dat wordt gemonitord volgens het vleermuisprotocol, daarnaast wordt gebruik gemaakt van een inspectieluikje waardoor inspectie met een endoscoop of op uitwerpselen mogelijk is.

In aanvulling op het monitoringsplan moet er bij elk bezoek ook in de wijk worden gekeken als er geen kraamactiviteit is in de nieuwe voorzieningen of in Holstweg 19. Als uit de 2 bezoeken in juni niet blijkt dat de kraamverblijven in gebruik zijn moet in aanvulling op het monitoringsplan ook in juli worden gekeken en moet ook dan door worden gezocht in de wijk.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

26

Uw brief

De monitoring moet jaarlijks worden gerapporteerd. De laatste monitoringsrapportage moet u uiterlijk in september 2021 ter goedkeuring aanleveren. Als uit de monitoring blijkt dat aangeboden alternatieven niet gebruikt worden door de laatvlieger dient u in de monitoringsrapportage aan te geven welke maatregelen nodig zijn om de effectiviteit te verbeteren. Tevens dient u dan een plan van aanpak toe te voegen waarin is weergegeven binnen welke termijn deze aanpassingen worden gerealiseerd.

Uw kenmerk

Om voldoende tijd te hebben om te reageren op het laatste monitoringsrapport stellen we de looptijd van de ontheffing vast tot 31 december 2021. Bovenstaande monitoring moet door een ecologisch deskundige op het gebied van de laatvlieger worden uitgevoerd.

Wij nemen deze monitoring als verplichting op in de voorschriften omdat er onvoldoende ervaring is met de vervangende verblijfplaatsen. Als uit de monitoring blijkt dat de voorzieningen niet voldoende zijn als alternatieve verblijfplaats voor de laatvlieger, moeten maatregelen worden genomen of extra voorzieningen worden gedaan.

Door het aanbieden van permanente verblijfplaatsen worden voor latere seizoenen mogelijkheden behouden voor de laatvlieger. Echter er kan niet worden voorkomen dat, ondanks de gefaseerde werkwijze en getroffen mitigerende maatregelen de bestaande verblijfplaatsen verloren gaan en er tijdelijk verstoring kan optreden als gevolg van de werkzaamheden. Doordat de laatvlieger geen gebruik maakt van tijdelijke verblijfplaatsen is deze verstoring in het kraamseizoen niet te voorkomen. De laatvlieger maakt gebruik van een netwerk aan verblijfplaatsen waarbij waarschijnlijk dezelfde groep gebruik maakt van Holstweg 19 en 11. Hierdoor blijft ook in 2018 een kraamverblijf beschikbaar. Daarnaast maakt de laatvlieger binnen het netwerk mogelijk ook gebruik van andere kraamverblijfplaatsen buit het plangebied.

De voorgestelde maatregelen in planning, permanente verblijfplaatsen en monitoring zijn noodzakelijk om een effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen en worden vastgelegd in de voorschriften, onder soortspecifiek, de laatvlieger. Daarnaast wordt genoemd dat er mogelijk verstoring door de werkzaamheden optreedt bij de te behouden verblijfplaats op Holstweg 11. Dit kan echter eenvoudig worden voorkomen door de uitvliegopeningen tijdens de werkzaamheden vrij te houden. Deze voorwaarde wordt tevens in een voorschrift opgenomen.

Ongeschikt maken (gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis, laatvlieger)

Voorafgaand aan de werkzaamheden is het noodzakelijk om na een gewenningsperiode aan de tijdelijke voorzieningen de verblijfplaatsen ongeschikt te maken. Hierdoor wordt voorkomen dat tijdens de werkzaamheden dieren worden gedood of daadwerkelijke broedgevallen worden verstoord. Het is dan ook van belang het afsluiten in de juiste periode uit te voeren voordat de werkzaamheden aanvangen. Onder de juiste periode wordt buiten het broedseizoen verstaan voor vogelsoorten en buiten de kraamperiode voor de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger.

U wilt de verblijfplaatsen voor de huismus en de gierzwaluw ongeschikt maken door deze af te dichten. Voorafgaand aan het dichtzetten wordt gecontroleerd of de verblijfplaatsen verlaten zijn.

Voor vleermuizen wordt tevens gewerkt met 'exclusion flaps' en worden openingen afgesloten met gaas- of spouwborstels. Hierdoor kunnen de vleermuizen niet invliegen, maar wel uitvliegen. Voor het definitief ongeschikt maken wordt een uitvliegcontrole uitgevoerd. Door de exclusion flaps vindt geen verstoring van een eventuele functie als winterverblijf plaats, als de dieren actief worden kan de verblijfplaats verlaten worden.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

27

Uw brief

Uw kenmerk

Bij de uitvoering is het belangrijk dat alle toegangswegen fysiek worden afgesloten omdat anders de verblijfplaatsen nog ongezien in gebruik kunnen zijn. U geeft aan hier bij verblijfplaatsen voor vleermuizen gaas en spouwborstels te gebruiken. Om een zorgvuldige uitvoering te waarborgen nemen we in de voorschriften (onder 'soortspecifiek') op dat het afsluiten alleen in de juiste periode is toegestaan en er zorg voor moet gedragen dat alle openingen worden afgesloten en een voorafgaande controle voor de huismus en een uitvliegcontrole voor vleermuizen noodzakelijk is (onder voor vleermuizen gunstige omstandigheden). We vragen dit ook in het ecologisch logboek bij te houden.

Conclusie toetsing

Voor de in de aanvraag betrokken soorten kent onze verordening geen vrijstellingsregeling. Voor het vernietigen van de verblijfplaatsen door de renovatie is de aangevraagde ontheffing noodzakelijk. Het is niet mogelijk de werkzaamheden uit te voeren zonder overtreding van de verboden nesten, rustplaatsen van vogels opzettelijk te vernielen of te beschadigen of nesten van vogels weg te nemen³¹ en voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger te beschadigen of te vernielen³².

U heeft ook ontheffing gevraagd voor enkele andere verboden. Wij verlenen u geen ontheffing voor het verbod om vogels opzettelijk te storen waarbij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding³³ en van het verbod voor het doden van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger³⁴ en voor het opzettelijk verstoren³⁵ van de gewone dwergvleermuis. De door u genomen maatregelen voorkomen dat er een overtreding optreedt. Er is wel een ontheffing noodzakelijk voor het opzettelijk verstoren³⁶ van de laatvlieger, omdat verstoring van deze soort niet uitgesloten is doordat direct bij een kraamverblijfplaats wordt gewerkt.

---

³¹ Art. 3.1, tweede lid

³² Art. 3.5, vierde lid

³³ Art. 3.1, vierde lid i.s.m. het vijfde lid

³⁴ Art. 3.5, eerste lid

³⁵ Art. 3.5, tweede lid

³⁶ Art. 3.5, tweede lid

In de volgende paragrafen toetsen wij of de ontheffing op basis van de wet verleend kan worden.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

28

Uw brief

Uw kenmerk

B1.3 Alternatieven voor realisatie van het project

B1.3.1 Alternatievenafweging in de aanvraag

De werkzaamheden aan de woningen zijn locatie gebonden. Alternatieven zijn niet aan de orde. Wanneer de werkzaamheden aan de woningen niet wordt uitgevoerd, zullen de woningen op termijn onbewoonbaar worden wat uiteindelijk zal leiden tot sloop van de woningen. Bij sloop zullen vaste rust- en verblijfplaatsen van veel voorkomende soorten in het stedelijk gebied zoals vleermuizen, de gierzwaluw en de huismus definitief verloren gaan. Bij het verduurzamen van de woningen zullen deze vaste rust- en verblijfplaatsen, indien niet buiten kwetsbare periodes kan worden gewerkt, slechts kortstondig niet beschikbaar zijn en behouden blijven of worden gemitigeerd. Een ander voordeel van het behoud van de woningen is dat het, vaak volwassen, groen in tuinen en de wijk behouden blijft en daarmee het leefgebied van de soort niet wordt aangetast.

SallandWonen houdt met de uit te voeren werkzaamheden reeds rekening met een fasering in de werkzaamheden waardoor tijdelijke verstoring reeds beperkt wordt.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

29

Uw brief

De dakpannen op het dak aan Holstweg 1 tot en met 11 zijn door veroudering in slechte staat en moeten worden vervangen. Om deze reden worden de dakpannen vervangen. Omdat de woning geïsoleerd wordt, wordt het dak door middel van nieuwe dakplaten van isolatie voorzien.

De schoorstenen kunnen niet behouden worden omdat de asbest buizen die erin zitten moeten worden verwijderd. Daarnaast is de technische staat van de schoorstenen niet goed. Ook voor het realiseren van de faunavoorzieningen is het nodig dat de schoorsteen wordt verwijderd omdat anders de constructie niet goed kan worden gebouwd.

Uw kenmerk

Door het verwijderen van de schoorsteen wordt een doorlopend geïsoleerd dakvlak gecreëerd. Bij het handhaven van de schoorstenen lukt dit niet en blijft er een koudebrug aanwezig. Dit is niet wenselijk, en kan problemen geven met condensatie.

B1.3.2 Toetsing van de alternatievenafweging

De renovatie is gebonden aan de locatie. Hierdoor zijn er geen alternatieve locaties. Het ongemoeid laten van de gebouwen zal op den duur tot gevolg hebben dat deze zouden moeten worden vervangen door nieuwbouw waarbij ook een overtreding ontstaat. De uitvoering van de werkzaamheden is in ontwerp en planning afgestemd op de soorten, met uitzondering van de werkzaamheden aan Holstweg 19 waar tijdens het kraamseizoen van laatvlieger werkzaamheden zijn voorzien. Als het niet mogelijk is de werkzaamheden zo uit te voeren dat verstoring uitgesloten is, is het nodig deze planning te wijzigen.

B1.4 Wettelijk belang van het project

B1.4.1 Motivatie wettelijk belang in de aanvraag

De voorgenomen activiteiten zijn volgens de aanvraag nodig in het belang van:

Voor de vogelsoorten gierzwaluw en huismus in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid en ter bescherming van flora of fauna.

Voor de vleermuissoorten gewone dwergvleermuis en de laatvlieger in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar

belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Volksgezondheid of openbare veiligheid

Bij diverse woningen moet asbest gesaneerd worden.

Tussen 2008 en 2012 is op initiatief van meerdere ministeries de Nationale Aanpak Milieu en Gezondheid (NAMG) uitgevoerd. De NAMG richtte zich op de milieu- en gezondheidsproblemen die nog niet verzekerd waren van een goed uitgewerkt beleidstraject, of die extra aandacht vroegen.

Door het renoveren en/of verduurzamen van woningen zullen de woningen beter geïsoleerd zijn en voorzien van betere ventilatie waardoor vocht en tocht in huis beperkt wordt. De energielasten worden daarmee verlaagd en het binnenklimaat wordt verbeterd waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de volksgezondheid.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

30

Uw brief

Mensen kunnen gezondheidsproblemen krijgen van vocht in de woning. In onderzoek is een consistente associatie gevonden tussen vocht in de woning en het voorkomen van luchtwegsymptomen zoals hoesten en piepen. Blootstelling aan vochtige woonomstandigheden of schimmel geeft een verhoogd risico op het ontstaan van astma, verergering van astma, luchtwegklachten en luchtweginfecties. Ook kunnen schimmels een rol spelen bij gezondheidsklachten. Schimmels kunnen bij mensen die daarvoor gevoelig zijn, een verergering van luchtwegklachten of allergische reacties, zoals hooikoortsachtige verschijnselen veroorzaken. Echter een kwantitatieve onderbouwing hiervan ontbreekt (nog).

Uw kenmerk

Naast gezondheidseffecten van wonen in een vochtig huis, kunnen er ook gezondheidseffecten ontstaan door het wonen in een huis met een lage luchtvochtigheid, vooral contactlensdragers en mensen met allergieën en huidklachten, kunnen last krijgen van bijvoorbeeld droge ogen en een droge huid (www.rivm.nl).

Vochtproblemen ontstaan in een woning wanneer vochtige lucht door onvoldoende ventilatie blijft hangen. Dit vocht kan afkomstig zijn van bijvoorbeeld koken, douchen of afwassen. Door verbeteringen in de bouw is een afname in vochtproblemen te zien. Bij een afname van de vochtproblemen zullen ook de gezondheidsklachten afnemen. Goede ventilatie is een van de aandachtspunten in het renovatie-, verduurzamings- en groot onderhoudsprojecten.

Een betere isolatie van de woningen, het uitgangspunt in renovatie-, verduurzamings- en groot onderhoudsprojecten, bespaart het verbruik van energie en vermindert dus het gebruik van fossiele brandstoffen. Een afname in het verbruik aan fossiele brandstoffen betekent eveneens een afname van emissies van schadelijke stoffen die een bedrage leveren aan het broeikaseffect. De afname van emissies van schadelijke stoffen levert ook een bijdrage aan een betere luchtkwaliteit en dus op de volksgezondheid.

Bescherming van flora en fauna

Regulier planmatig onderhoud zorgt voor een goede instandhouding van de woningen en daarmee ook van de verblijfplaatsen van de dieren die in de gebouwen verblijven.

Klimaatverandering heeft niet alleen mondiale gevolgen, maar ook gevolgen voor de Nederlandse natuur. Eén van de meest duidelijke effecten van klimaatverandering op de natuur in Nederland is de verschuiving van groeiseizoenen.

Op de klimaattop van Parijs in 2015 heeft de internationale gemeenschap verdergaande en bindende afspraken gemaakt om klimaatverandering tegen te gaan. Voor Nederland is het doel 16 % minder CO₂-uitstoot in 2020 dan in 2005. Nederland stimuleert het gebruik van schone energiebronnen zoals windenergie en zonne-energie. In 2020 moet 14 procent van de gebruikte energie 'schoon' zijn. Verder bevordert de overheid duurzame mobiliteit, ander materiaalgebruik en het energiezuinig maken van gebouwen en huizen (www.milieucentraal.nl). Het verduurzamen energiezuiniger maken van de huizen zoals SallandWonen en het plaatsen van zonnepanelen draagt bij aan de afspraken die zijn gemaakt om klimaatverandering tegen te gaan en zo onze flora en fauna te beschermen.

Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale en economische redenen en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten

Sociale huisvesting is voor SallandWonen het hoofddoel van haar organisatie; meer dan 90% van de woningen is een sociale huurwoning. Echter huisvesting gaat niet alleen om het ter beschikking stellen van een betaalbare woning, maar ook een goed onderhouden woning die voldoet aan de eisen van de huidige tijd en dus goed is geïsoleerd en ventileert. Renoveren, verduurzamen en het verrichten van groot onderhoud draagt bij aan de sociale doelstelling van een woningbouwvereniging zoals SallandWonen.

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

31

Uw brief

Uw kenmerk

B1.4.2 Toetsing aan wettelijk belang

Het wettelijk belang bescherming van Flora en fauna is onvoldoende aangetoond. Het projectdoel is het renoveren van woningen en niet de bescherming van flora en fauna. Wij zijn van oordeel dat de andere wettelijk belangen, zoals weergegeven in de aanvraag, verder voldoende zijn aangetoond. Voor vogelsoorten is dit het belang volksgezondheid en voor vleermuizen dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale en economische redenen en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten

Volgens het asbestrapport is in diverse woningen asbest aangetroffen dat verwijderd wordt vanuit het oogpunt van volksgezondheid. Een verbetering van de isolatie zal koudebruggen voorkomen en het binnenklimaat verbeteren wat ook ten goede komt aan de volksgezondheid.

Vermindering van het energieverbruik en het opwekken van energie met zonnepanelen draagt op lokale schaal bij aan internationale doelstellingen die uiteindelijk van belang zijn voor de volksgezondheid. Ook is dit te zien als een dwingende reden van groot openbaar belang met inbegrip van sociale en economische redenen en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten. Renovatie maakt de woningen langer geschikt voor verhuur in sociale woningbouw.

B1.5 Beoordeling staat van instandhouding

De landelijke staat van instandhouding van huismus is matig ongunstig (SOVON). Uit de aanvraag blijkt dat de huismus binnen het plangebied en de rest van de kern van Den Nul een algemene soort is. De genomen maatregelen voorkomen dat er een invloed is op de (lokale) staat van instandhouding.

De landelijk staat van instandhouding van gierzwaluw is gunstig (SOVON). Er zijn enkele nesten aangetroffen in het plangebied. De genomen maatregelen voorkomen dat er een invloed is op de (lokale) staat van instandhouding.

De gewone dwergvleermuis is een algemeen voorkomende soort die de laatste jaren in aantal is toegenomen³⁷. De landelijke staat van instandhouding voor de gewone dwergvleermuis wordt

---

³⁷ Arcadis, 2018. DE STAAT VAN INSTANDHOUDING FACTSHEETS VOOR 25 SOORTEN IN GELDERLAND

daarom als gunstig beoordeeld. In Den Nul is gewone dwergvleermuis de meest waargenomen soort. De genomen maatregelen voorkomen dat er een invloed is op de (lokale) staat van instandhouding.

De laatvlieger is genoemd als kwetsbare soort in de Rode lijst zoogdieren. De genomen maatregelen moeten voorkomen dat er een invloed is op de (lokale) staat van instandhouding. Omdat de laatvlieger kritischer is met het accepteren van nieuwe verblijfplaatsen vindt monitoring plaats. Als uit de monitoring blijkt dat maatregelen niet voldoende zijn moeten extra maatregelen worden genomen.

Wij verwijzen verder naar de beoordeling in paragraaf B1.2.

B1.6 Eindconclusie toetsing

De gevraagde ontheffing van de verbodsbepalingen voor de gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis en laatvlieger kan op basis van de wettelijke en beleidsmatige regels worden verleend. Wij verlenen u geen ontheffing voor het verbod om vogels opzettelijk te storen waarbij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding³⁸ en van het verbod voor het doden van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger³⁹ en voor het opzettelijk verstoren⁴⁰ van de gewone dwergvleermuis. De door u genomen maatregelen voorkomen dat er een overtreding optreedt.

De gunstige staat van instandhouding van de betrokken soorten worden niet aangetast. Er is geen andere bevredigende oplossing voor handen waarbij minder effecten op de beschermde soorten optreden. Er is een wettelijk belang aanwezig om de negatieve effecten op de betrokken soorten te rechtvaardigen. We verbinden wel voorschriften aan de ontheffing.

B1.7 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in de Wnb⁴¹. De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving.

C Slotconclusie

Er zijn geen belemmeringen om de aangevraagde ontheffing te verlenen voor groot onderhoud aan 44 woningen in Den Nul. Aan de ontheffing zijn voorschriften verbonden.

---

³⁸ Art. 3.1, vierde lid i.s.m. het vijfde lid

³⁹ Art. 3.5, eerste lid

⁴⁰ Art. 3.5, tweede lid

⁴¹ Art. 1.11, eerste en tweede lid

Waarnemingen verblijfplaatsen

Bijlage 3

Datum
25.06.2018
Kenmerk
2018/0293993
Pagina
33
Uw brief
Uw kenmerk

Legenda

 onderzoeksgebied	nesten
	 huismus
	 gierzwaluw

Waarneming van jaarrond beschermde vogels (nestlocaties) binnen en in de directe omgeving van het plangebied.

Datum
25.06.2018

Kenmerk
2018/0293993

Pagina
34

Uw brief

Uw kenmerk

Legenda

 onderzoeksgebied	kraamverblijfplaats	zomerverblijfplaats
	 gewone dwergvleermuis	 gewone dwergvleermuis
	 laatvlieger	 vleermuis sporen
	vaste vliegroute	paarverblijfplaats
	 gewone dwergvleermuis	 gewone dwergvleermuis
	 laatvlieger	

Waarneming van vleermuizen (alleen verblijfplaatsen) binnen en in de directe omgeving van het plangebied.

Permanente vervangende verblijfplaatsen

Bijlage 4

A. Locaties

Situatietekening

Vleermuis:
(Lanthevogel, Dwergvleermuis)

- Benodigd:**
- Beschutte voorzieningen Laathegens
  - 12 voorzieningen Dwergvleermuis

Benodigd:

- Oriëntatie zuid-west
- Verciterende slaatconing
- Verciterende breedte 1,70m-4,0 cm
- Ruwe wand. Doer natuurlijke eiken
- egenschrijven of diep gras of beeren.
- Type raams veel van een "veermuisvriend" met voldoende verticale div. gaten opzogen.

Let op:
Voorzie bijeen koppelen en groen vertiepen. Kleine vertiepen zijn niet geschikt als kraamvoorziening. Een opblaas gestructureerde kappen.

Huismus & Gierzwaluw:

- Benodigd:**
- 74 voorzieningen Huismus
  - 10 voorzieningen Gierzwaluw

Let op:
Vrije aanlegmogelijkheid, verchtere oopeningen om het eventuele schoonmaken van de netkaden.

Totaal voorzieningen

- 9 Voorzieningen Lanthevogels
- 43 Voorzieningen Vleermuis
- 78 Voorzieningen Huismus
- 13 Voorzieningen Gierzwaluw

Datum
25.06.2018

Kenmerk
2018/0293993

Pagina
35

Uw brief

Uw kenmerk

B. Ontwerpen

Datum

25.06.2018

Kenmerk

2018/0293993

Pagina

36

Uw brief

Uw kenmerk